

ĐAI VÀ MÀU ĐAI CỦA CÁC MÔN VÕ PHÁT TRIỂN TẠI MIỀN NAM VIỆT NAM

Nguyễn Thị Thanh Nga¹

1. CHẾC ĐAI TRONG VÕ THUẬT

Đai là một sợi dây vải, cứng hay mềm tùy theo từng môn phái võ thuật. Đai được thắt ngang vùng thắt lưng để bó phần bụng, đan điền của môn sinh. Tùy môn phái, đai được thắt nút ngang bụng trước đan điền, hoặc thắt bên hông trái hay hông phải. Đai trong võ thuật thể hiện cấp bậc trình độ chuyên môn của võ sinh, các kỹ thuật và kinh nghiệm trong quá trình theo học được ghi nhận qua màu sắc của chiếc đai. Màu Đai sẽ giúp những người ngoài dễ dàng biết được cấp độ hiện tại của người tập. Tùy từng hệ phái, võ đường hay địa phương mà hệ thống màu đai có chút khác biệt.

2. LỊCH SỬ CHIẾC ĐAI TRONG VÕ THUẬT

Đai võ là cách những người trong giới võ phân định đẳng cấp trình độ. Nhiều môn võ có các màu đai võ. Không ít người tin là trong quá khứ, các võ sinh bắt đầu với đai trắng. Trong khi bộ võ phục được giặt sạch, chiếc đai lại không mấy khi được giặt. Thế là chiếc đai trắng ấy thấm máu, mồ hôi và bụi đất của những ngày tập luyện. Nó dần chuyển sang màu vàng, màu xanh, màu nâu, rồi đến màu đen.

Ảnh chụp các võ sĩ Judo đầu những năm 1900. Lúc này đai võ sĩ chỉ có hai màu: đen hoặc trắng và chuyện này khá cảm động. Thực tế có một số các võ sinh Nhật Bản ngày nay không giặt đai, để đai trông không mới tinh mà xấu xấu, nát nát như một minh chứng của sự luyện tập thường xuyên nhưng thực tế việc giặt đai hay không hoàn toàn do sở thích của cá nhân, chứ không ảnh hưởng gì đến hệ thống màu sắc của đai võ. Giữa thế kỷ 19, đai sớm có style “rách nát”, nhiều võ sinh còn chủ động giặt, vò nhiều lần cho vải mau hỏng. Nếu vậy, chắc đai cũng chẳng có cơ hội chuyển thành màu đen.

Đầu những năm 1880, Kano Jigoro, vị tổ sư của môn Judo, là người đầu tiên đặt ra hai màu đai khác nhau để phân loại đệ tử. Là một kỳ thủ cờ vây lão luyện, lấy cảm hứng từ màu sắc của cờ vây võ sư Kano Jigoro chia các võ sinh thành hai hạng: hạng dưới là Mudansha, và hạng trên là Yudansha, với một hệ thống đai mô phỏng theo cách phân chia đẳng cấp của các kỳ thủ trong môn cờ vây. Hệ thống đai này sau đó diễn hóa thành đai trắng cho các Mudansha và đai đen cho các Yudansha. Võ sư Ueshiba Morihei - người sáng lập Aikido - cũng dùng hệ thống đai hai màu này để phân định đẳng cấp các võ sinh Aikido. Các võ đường Aikido truyền thống vẫn chỉ dùng hai loại đai: trắng cho Mudansha và đen cho Yudansha.

Về sau, võ sư Kano Jigoro nhận ra rằng Judo cần được phân chia rạch ròi hơn. Ông đề xuất cho võ sinh đeo đai nhiều màu theo cấp, để các võ sư có thể nhanh chóng nhận ra đẳng cấp của võ sinh và ghép cặp cho họ trong các buổi đối luyện (randori). Như vậy, ta có những chiếc đai màu đầu tiên của môn Judo: chúng được bắt đầu từ màu xanh chàm (cấp 6), trắng (cấp 5, cấp 4), nâu (cấp 3, cấp 2, cấp 1), màu đen cho các võ sư Yudansha và cuối cùng là màu đỏ cho các võ sư 10 đẳng. Người sáng lập Shotokan Karate Gichin Funakoshi, vốn có quan hệ bạn bè thân thiết với võ sư Kano Jigoro, cũng áp dụng các đai này tương ứng với các đẳng cấp của Karate.

Hệ thống những chiếc đai nhiều màu tiếp tục tiến thêm một bước khi Judo được truyền ra khỏi Nhật Bản. Lần đầu tiên tại Châu Âu, năm 1935, võ sư Kawaishi Mikinosuke giới thiệu hệ thống đai 7 màu, mỗi màu một cấp, khi ông dạy Judo tại Paris. Theo Mikinosuke, Judo còn là môn võ rất mới ở Châu Âu, nên đặt ra các đai nhiều màu sẽ khiến học viên mới cảm thấy họ tiến bộ rõ ràng, để họ thấy hứng thú, dễ dàng hơn cho việc truyền bá võ thuật.

Ý tưởng này được không ít võ đường khác ở Châu Âu “cóp pi”, và ảnh hưởng quay ngược lại Nhật Bản. Không chỉ Judo, Karate sử dụng đai nhiều màu, dưới sự ảnh hưởng của Võ sư Ro Byung Jick, học trò của người sáng lập Shotokan Karate Gichin Funakoshi, Taekwondo cũng dùng các đai

¹ Võ sư môn phái Takhado (Võ Lâm Tân Khánh Bà Trà)

nhều màu tương tự. Hệ thống đai nhiều màu biến cách cuối cùng vào những năm 1945 – 1950 khi kết thúc chiến tranh thế giới lần thứ 2. Nhật Bản và Hàn Quốc bị tàn phá nặng nề. Với sản lượng vải hạn chế của cả hai nước thời đó, các võ sinh không có nhiều tiền để thay đai. Do vậy, chiếc đai ở đẳng thấp nhất được xác định là màu trắng, rồi lên dần các màu đậm hơn. Như vậy, mỗi khi lên đai võ sinh chỉ cần nhuộm màu mới lên chiếc đai cũ là được (Lê Thanh Vĩnh, 1990: 37).

3. CÁC QUAN ĐIỂM VỀ MÀU SẮC CỦA CHIẾC ĐAI TRONG CÁC MÔN VÕ THUẬT

Tuy có vài ngoại lệ, trong nhiều môn võ thuật ở Đông Bắc Á, như Judo, Taekwondo, Karatedo, Aikido..., màu sắc của đai thường được quy ước biểu thị trình độ của môn sinh hoặc đẳng cấp của võ sư, huấn luyện viên, theo đó màu càng gần với màu của nền võ phục thì trình độ của môn sinh càng thấp và ngược lại. Chẳng hạn, các võ phái thuộc Đông Bắc Á như Karatedo, Judo, Taekwondo với quần áo màu trắng thì đai màu trắng là màu của môn sinh mới nhập môn, màu đen (huyền đai) là màu của cấp cao đẳng, huấn luyện viên hoặc võ sư.

Trong khi đó, các võ phái cổ truyền Việt Nam với quần áo màu đen, thì đai trắng (bạch đai) hay đai đỏ (hồng đai) là trình độ cao nhất. Đai cũng như võ phục, thường sử dụng màu quy ước. Ngoài màu sắc biểu thị cấp, đai còn sử dụng vạch màu thường tương phản với màu nền của đai để biểu thị đẳng hạng, cùng một màu đai nhưng càng nhiều vạch càng chứng tỏ người đó có trình độ cao hơn trong cùng đẳng cấp. Đai đen hai vạch trắng gọi là huyền đai đệ nhị đẳng, hay nhị đẳng huyền đai có trình độ cao hơn đai đen một vạch trắng. Một số môn phái không sử dụng màu sắc của đai để biểu thị trình độ môn sinh và đẳng cấp huấn luyện viên, võ sư, mà thể hiện điều đó qua màu sắc của phù hiệu thêu trên áo của môn sinh, như một vài dòng phái Vĩnh Xuân Quyền tại Việt Nam.

4. MÀU ĐAI CỦA CÁC MÔN VÕ THUẬT Ở MIỀN NAM VIỆT NAM

4.1. MÀU ĐAI TRONG MÔN VÕ KARATEDO

Đai màu và võ phục đều bắt nguồn từ Judo. Từ năm 1924, Karatedo chia trình độ môn võ sĩ thành 10 cấp, sau khi đã vượt qua 10 cấp này, người tập phải trải qua 10 đẳng. Mỗi đai màu có hai cấp nhỏ hơn, được thể hiện bằng một vạch tại phần cuối của đai. Từ Huyền đai Đệ nhị đẳng trở lên mới mang cấp đẳng bằng vạch màu trắng, rộng 1cm, khoảng cách 0,5cm và cách đầu đai 7cm.

Trong Karatedo, chúng ta có 10 cấp (kyuu). Cao nhất là cấp 1 và thấp nhất là cấp 10 (Người mới bắt đầu tập). Để dễ dàng nhận biết, người ta thường phân màu đai cho từng cấp, tuy nhiên có một số màu đai dùng chung cho 2-3 cấp. Đai trắng (White) – Dùng cho cấp 10 & cấp 9. Đai vàng (Yellow) dùng cho cấp 8. Đai xanh da trời nhạt (Light Blue) – Dùng cho cấp 7. Đai Xanh lá (Green) – Dùng cho cấp 6. Đai Xanh da trời đậm (Dark Blue) dùng cho cấp 5 & cấp 4. Đai nâu (Brown) dùng cho cấp 3,2,1

Khi hết cấp, chúng ta sẽ được thi lên đẳng, giống như học hết lớp 12, bạn sẽ được thi lên đại học và nếu thi đỗ, bạn sẽ được cấp Đai đen (Huyền đai hay Black Belt). Có 10 Đẳng. Cao nhất là 10 đẳng và thấp nhất là 1 đẳng (Shodan). Đai đen nhất đẳng, Đai đen nhị đẳng, Đai đen tam đẳng, Đai đen tứ đẳng, Đai đen ngũ đẳng, Đai đen lục đẳng, Đai đen thất đẳng, Đai đen bát đẳng, Đai đen cửu đẳng, Đai đen thập đẳng. Những người đạt trình độ từ ngũ đẳng huyền đai đến lục đẳng huyền đai được gọi là renshi (錬士) ngũ đẳng và renshi lục đẳng, từ thất đẳng huyền đai xuống đến bát đẳng huyền đai được gọi là kyoshi (教士) hoặc tatsushi (達士), từ cửu đẳng huyền đai trở lên gọi là hanshi (範士). Cũng có lưu phái không sử dụng các danh hiệu này.

Màu đai trong Karate bắt đầu từ trắng, qua thời gian thử thách, rèn luyện về tinh thần và thể xác vận động tạo tác biến đổi, trải nghiệm của chủ nhân mới trở thành màu đen. Tuy nhiên, đỉnh cao là sự giác ngộ nên trở lại thành trắng. Sắc có rồi mất đó là không. Không trong Karatedo có nghĩa là tánh không (Sunyata) của Vạn pháp, là hiện tượng tạo tác rồi biến đổi. Khi một hợp duyên đã khởi và đủ điều kiện chín muồi, đối tượng mới sinh ra. “Đen” và các màu khác là xạ năng kích thích mắt người để gây cảm giác sáng và “Trắng” lại là phối hợp của các màu trên quang phổ. Mọi màu sắc

đều bắt nguồn từ ba màu căn bản đỏ, vàng, xanh phối hợp ánh sáng (trắng) và bóng tối (đen), người phương Đông gọi chúng bằng hai từ Ngũ sắc.

Màu đai Karate được người ta liên tưởng đến chuỗi sự sống của cái cây: Đai trắng tượng trưng mầm sống, dành cho những người mới nhập môn, tiếp đến là đai vàng tượng trưng cho ánh sáng mặt trời, đai xanh tượng trưng sự phát triển, hi vọng vươn lên của cây và đai đen Karate là đỉnh cao của võ thuật.

Đai trắng có màu trắng thể hiện sự đơn sơ hoặc thuần khiết. Khi bắt đầu nhập môn, võ sinh sẽ mang đai trắng biểu tượng cho sự mới mẻ, tinh khôi, trong sáng, được người Nhật quan niệm như một hạt giống mới ươm trồng. Lúc này võ sinh sẽ tìm hiểu về kiến thức của môn võ cũng như những khái niệm sâu hơn về Karate. Nói khác đi, môn sinh như một tờ giấy trắng và dần dần được tô điểm bởi tri thức. Màu trắng là sắc màu hy vọng, tiềm năng, từ đó sự nhiệt tình học hỏi được ươm mầm.

Đai vàng là sự tự khẳng định. Khi hạt giống đã ươm mầm xong, rất cần đến ánh sáng mặt trời để phát triển. Đai vàng chính là biểu tượng của ánh sáng ấy, ánh sáng của tri thức và của một sức sống mới hơn. Trong giai đoạn này, võ sinh đã được khai sáng về những kiến thức cơ bản đầu tiên về Karatedo cùng những kỹ thuật cơ bản. Ngoài cải thiện các kỹ năng thể chất (thăng bằng, sự ổn định và phối hợp mắt – tay, kỹ thuật), đai vàng đòi hỏi sự xem xét cẩn thận các khía cạnh tâm lý, như cảm nhận, nhận thức, cùng một số biểu hiện từ ý chí. Môn sinh phải phối hợp được hai mặt thể lực và tiềm năng của tâm trí. Luôn tự tin, đối mặt với nỗi sợ và hành động quyết đoán. Hãy cố hết sức để rèn luyện bản thân. Kỹ thuật phải được thực hiện chính xác, không gặp nhiều khó khăn.

Đai xanh lá là cảm xúc và sự nhạy cảm. Là sự tăng trưởng của mầm giống nhỏ (đai màu trắng) sau khi đã hấp thụ ánh sáng mặt trời bắt đầu trưởng thành. Võ sinh đeo đai này bắt đầu thấy được sự vượt trội về kiến thức, tinh thần cũng như hoàn thiện bản thân qua từng kỹ thuật tập luyện. Đây là màu đầu tiên trong các đai màu cấp cao. Người tập hoàn toàn làm chủ kỹ thuật căn bản và thực hiện các kata (bài quyền) ở cấp này. Bên cạnh kỹ thuật, phải chú trọng về tốc độ và sức mạnh. Môn sinh được cho là phải đọc được đối thủ. Giờ đây, người tập cần tự tìm hiểu những khái niệm và kỹ thuật nâng cao, cũng như học hỏi từ một cá nhân ưa thích với mục đích phát triển phong cách Karate cho riêng mình. Hãy ghi nhớ zanshin, hay khả năng hành động hoàn toàn tự nhiên. không đòi hỏi nỗ lực có ý thức. Người mang đai xanh lá nên áp dụng toàn bộ những gì học được cùng thái độ bình tĩnh và không nao núng trong tự vệ và cả trong cuộc sống.

Đai xanh da trời là sự linh hoạt để thích ứng, hay được so sánh với nước, có khả năng điều chỉnh hình dạng với bất kỳ vật nào chứa nó, môn sinh cần phải phát triển tính thích nghi thông qua kumite (đấu tập) từ đó, việc luyện tập trở nên phù hợp với từng điểm mạnh và yếu của mỗi người. Cơ thể cần được rèn luyện để đạt được sức mạnh, đặc biệt ở thân giữa và cánh tay. Ngoài ra, cấp độ này yêu cầu tập luyện ép dẻo thường xuyên. Khi cây đã vươn mầm đầy sức sống sẽ khẳng định được chỗ đứng của mình để tự tin vươn lên bầu trời. Võ sinh mang đai sắc màu xanh da trời học được kiến thức vững vàng hơn cùng những động tác võ thuật chuyên sâu, có thể tự vệ bản thân vững chắc hơn và thi đấu. Người đeo đai này cho thấy ý chí của họ rất cao khi đã vượt qua những khó khăn thử thách của giai đoạn đầu.

Đai da cam/ đai đỏ là sự ổn định. Đây là màu của đất, ở cấp này, môn sinh tập trung vào việc hiểu các nguyên lý căn bản. Sức mạnh và sự tiến bộ được xây dựng trên một nền tảng vững chắc. Các thể tấn được củng cố và cần được hoàn thiện. Người tập nên duy trì lối sống lành mạnh, hoài bão và lòng biết ơn, sự kiên trì và khí lực bản thân. Bên cạnh đó, môn sinh cần chiến thắng cuộc đấu tranh nội tâm nhằm vượt qua sự cố chấp để học hỏi. Sắc cam như một ngọn lửa nhiệt huyết và niềm tin mãnh liệt trong tập luyện. Màu đỏ biểu tượng cho nhiệt độ nóng của mặt trời. Một khi cây đã trưởng thành, đứng vững và vươn cao, nó sẽ tiếp tục phát triển về hướng về phía mặt trời. Võ sinh đeo dây màu đỏ là cấp cao nhất trong các cấp cơ bản. Khi đạt đến cấp này, võ sinh được nắm vững kiến thức và chi tiết hơn. Màu đỏ là màu nóng - biểu thị những kiến thức và khối lượng các bài tập của thí sinh ở trình độ này là rất cao và đòi hỏi thể chất của võ sinh phải rất tốt để đứng vững trước sức nóng của mặt trời võ học .

Đai nâu là thực tiễn và sáng tạo. Cấp độ này vô cùng quan trọng và nên được đề tâm một cách nghiêm túc, có trách nhiệm và chín chắn. Môn sinh đai nâu có thể lực tốt và không gặp khó khăn

khi thực hiện toàn bộ kỹ thuật, trong khi tiếp tục phấn đấu hoàn thiện kỹ năng. Đai nâu có khả năng kiểm soát đối thủ thuộc trình độ thấp hơn qua thời gian, khoảng cách và độ nhạy và giành được sự tôn trọng cũng như tin tưởng từ phía họ.

Đai đen karate là đai đứng đầu và cuối cùng trong các màu đai của Karate. Màu đen tượng trưng cho trí tuệ và đỉnh cao, thể hiện một con người hoàn thiện cả về tinh thần lẫn thể chất. Người đeo đai này là người nắm bắt được những kiến thức căn bản vững chãi, các kỹ thuật điều luyện có thể trở thành huấn luyện viên để dạy cho những võ sinh khác. Luôn soi xét kỹ bản thân để đảm bảo đã hoàn toàn làm chủ được tính cách và tâm trí. Hơn nữa, các giải đấu là nơi để nâng cao kỹ thuật. Đây cũng là dịp thích hợp nhằm chứng minh tính hiệu quả trong tập luyện. Đừng vội tự mãn với chiếc đai này mà cần duy trì tinh thần học hỏi để hướng tới cấp độ tiếp theo. Vì vậy, không được ngừng hành trình tập luyện, đặc biệt là khi đã tiến xa. Không có thời gian cụ thể để đạt được các màu đai Karatedo bởi nó phụ thuộc tiếp nhận kiến thức và mức độ tiến bộ của từng người. Không những là môn võ Karatedo, các môn võ thuật khác cũng đều có những trường hợp vượt đai và đặc cách nếu võ sinh giỏi hoặc quá giỏi so với đai Karate đang đeo (Phan Chân Thanh, Hạ Quốc Huy, 1970: 30).

4.2. MÀU ĐAI TRONG MÔN VÕ TAEKWONDO

Môn võ Taekwondo có hai trường phái là WTF và ITF có những cấp, đẳng khác nhưng ý nghĩa màu đai chung của hai trường phái Taekwondo đều giống nhau như cùng một chuỗi của sự sống, sự phát triển hình thành của một cây. Mầm sống (màu trắng), ánh sáng mặt trời (màu vàng), phát triển thành cây (màu xanh), hướng về phía bầu trời (màu xanh da trời), vươn thẳng đứng về phía bầu trời (màu đỏ), vượt qua quy luật bình thường để vươn tới tầm cao mới của võ thuật – đó là nghệ thuật (màu đen).

Dưới đây là ý nghĩa chi tiết các màu đai trong Taekwondo:

- **Đai màu trắng:** Khi võ sinh bắt đầu được làm quen và luyện tập Taekwondo sẽ được đeo đai màu trắng. Màu trắng biểu tượng cho sự tinh khôi, trong sáng hay màu trắng, được ví như sự khởi đầu cho một sự sống, một hạt giống bắt đầu được ươm trồng. Võ sinh đeo vòng đai màu trắng là võ sinh mới bắt đầu con đường học đạo, tìm kiếm các kiến thức về võ thuật.
- **Đai màu vàng :** Biểu tượng của ánh sáng mặt trời. Và ánh sáng mặt trời đã làm cho hạt giống vươn dậy. Ánh sáng vàng – ánh sáng của mặt trời – ánh sáng của tri thức đã đem sức mạnh để bắt đầu cuộc sống mới. Võ sinh đeo dây đai màu vàng biểu thị họ bắt đầu được lĩnh hội những kiến thức cơ bản về Taekwondo, như mầm giống nhận được ánh sáng - từ giảng viên của mình.
- **Đai màu xanh lá cây :** Biểu hiện sự tăng trưởng của mầm giống nhỏ. Và từ mầm giống nhỏ (cấp đai trắng), sau khi được hấp thụ ánh sáng mặt trời (qua cấp đai vàng), mầm giống đã vươn cao trưởng thành, cây đã bắt đầu xanh lá (màu đai xanh lá cây). Cây đã vươn lá xanh sau khi nhận đủ ánh sáng mặt trời và hướng về phía mặt trời - mặt trời biểu tượng kiến thức võ thuật - là sự giác ngộ để hiểu nguyên lý của học và hành đạo (Taekwondo - Thái cực đạo) Võ sinh được đeo dây đai màu xanh là cấp học sinh bắt đầu được học để phát triển và tự hoàn thiện chính bản thân mình trong các kỹ thuật căn bản và tâm lý trong tập luyện.
- **Đai màu xanh bầu trời :** Sự trưởng thành của cây đã đứng vững, sẽ vươn cao để khẳng định thể đứng của chính bản thân mình. Và theo quy luật tự nhiên, cái cây sẽ vươn lá xanh về phía bầu trời xanh của trí tuệ - của võ học. Võ sinh đeo đai xanh được bổ sung kiến thức về võ thuật để thêm hoàn thiện bản thân mình và rèn luyện ý trí tiếp tục vượt qua mọi khó khăn để vươn cao tới thành công.
- **Đai màu đỏ :** biểu tượng của độ nóng mặt trời. Khi cây trưởng thành, đứng vững và vươn cao nó sẽ tiếp tục phát triển về phía mặt trời. Võ sinh đeo dây màu đỏ là cấp cao nhất trong các cấp cơ bản. Khi đạt đến cấp này, võ sinh được nắm vững kiến thức và chi tiết hơn. Màu đỏ là màu nóng - biểu thị những kiến thức và khối lượng các bài tập của thí sinh ở trình độ này rất cao và đòi hỏi thể chất của võ sinh phải rất tốt để đứng vững trước sức nóng của mặt trời võ học.

- **Đai màu đen** : biểu tượng của tri thức võ thuật (hay tri thức khoa học) giúp chúng ta vượt ra ngoài những khoảng đêm tối. Khi võ sinh được đeo đai màu đen, hãy hiểu họ nắm bắt được những kiến thức căn bản để tiếp tục con đường tìm kiếm kiến thức mới của võ đạo – đó là đường đến đỉnh cao của võ thuật – là nghệ thuật thực hành Taekwondo. Khi vận động viên đạt đến trình độ đai đen, họ có thể đã được làm huấn luyện viên để bắt đầu dạy cho người mới tập luyện, để tiếp tục uơm mầm giống mới hướng tới màu của trí tuệ và khoa học.

Trong thực tế có rất nhiều ý kiến khác nhau về ý nghĩa các màu đai. Cấp bậc trình độ chuyên môn của võ sinh được đánh giá và ghi nhận qua màu sắc đai võ sinh được đeo khi tập luyện. Tóm lại, đai của môn võ Taekwondo gồm 5 màu là: trắng, vàng, xanh, đỏ, đen. Tuy nhiên, khi đã lên đai đen thì sẽ có vài sự khác nhau giữa các võ sĩ đai đen với những người khác. Một vài quy định về việc mặc trang phục Taekwondo khi lên đai đen. Nam ≤ 14 tuổi – Sở hữu đai đen 1- 4 poom : Mặc áo trắng cổ đỏ đen, quần màu xanh. Nam ≥ 15 tuổi – Sở hữu đai đen 1- 6 dan: Mặc áo trắng cổ đen, quần màu đen. Nữ ≤ 14 tuổi – Sở hữu đai đen 1-4 poom : Mặc áo trắng cổ đỏ đen, quần màu đỏ. Nữ ≥ 15 tuổi – Sở hữu đai đen 1- 6 dan : Mặc áo trắng cổ đen, quần màu xanh. Võ sư sở hữu đai đen từ 7 – 9 dan : Mặc áo vàng cổ đen, quần màu đen.

Cách thắt đai của Taekwondo

- Gấp đôi dây đai, lấy điểm giữa của dây đai đặt trước bụng
- Tay trái giữ cho dây đai ở nguyên vị trí, tay phải cầm phần dây đai bên phải đưa vòng ra phía sau lưng qua bên trái
- Tay phải giữ dây đai, tay trái đưa ra sau, lấy phần dây đai bên phải đưa lên đặt dưới
- Tay trái cầm phần dây đai bên tay trái (dài hơn) đưa vòng ra sau đưa qua bên phải, tay phải nắm lấy đưa lên bên phải, phần đai mới đưa lên luôn từ dưới lên qua hai lớp đai.

Bây giờ hai đoạn dây đai, một trên một dưới, tay phải giữ phần đai phía trên, tay trái giữ đoạn đai phía dưới, hai tay đánh vòng như đang bẻ lái về bên phải, phần đai ở tay phải luôn vào phần đai ở tay trái, siết chặt lại. Khi đã kết thúc, cả hai lớp đai nằm chồng lên nhau, phần thắt đai có hình kiểu kim tự tháp. Hai đoạn đai phía trước đều nhau (Lạc Hà, Phan Chấn Thanh, 1970: 12).

4.3. MÀU ĐAI TRONG MÔN VÕ JUDO

Hệ thống đai đẳng của Judo gồm có 7 cấp đai, từ thấp đến cao lần lượt là trắng, vàng, cam, xanh lá cây, xanh dương, nâu và đen. Nhìn vào màu đai có thể biết được trình độ của võ sinh. Ngoài ra Judo còn phân thành hai hạng: Học sinh (Student grades) và Thầy (Master grades). Tiến sĩ Jigoro Kano phân thêm 6 cấp học là rokyu, gokyu, yonkyu, sankyu, nikyu và ikkyu (tất cả dựa theo tiếng Nhật). Ông cũng xác lập 10 đẳng là shodan, nidan, sandan, yodan, godan, rokudan, shichidan, hachidan, kudan và judan. Mười đẳng chỉ dành cho đai đen (Lê Thanh Vĩnh, 1990 : 20).

4.4. MÀU ĐAI TRONG MÔN VÕ AIKIDO

Một số võ đường Aikido ở Âu châu, Mỹ và Úc châu có hệ thống cấp (kyu), đẳng (dan) như sau

- Đai trắng : Mukyu
- Đai trắng 5 : kyu
- Đai trắng 4 : kyu
- Đai trắng 3 : kyu
- Đai trắng 2 : kyu
- Đai trắng 1 : kyu
- Đai đen 1 đẳng
- Đai đen 2 đẳng

Có 1 vài võ đường và hệ phái có đai màu như Karatedo, gồm: Trắng, vàng, cam, xanh lá cây, xanh lơ, nâu, đen, đen 2 đẳng ...Các môn sinh Aikido (gọi là Aikidōka ở ngoài Nhật Bản) thường đạt được tiến bộ thông qua một loạt các "cấp" (kyu), tiếp theo là một loạt các trình độ (dan), theo thủ tục kiểm tra chính thức. Một số tổ chức Aikido sử dụng dây đai để phân biệt cấp của môn sinh thường đơn giản là đai trắng và đai đen để phân biệt các cấp độ kyu và dan, mặc dù một số tổ chức

sử dụng nhiều màu đai. Các yêu cầu của việc kiểm tra mỗi cấp có sự khác nhau, do đó, một cấp bậc cụ thể trong một tổ chức không thể so sánh hoặc có thể hoán đổi cho nhau bằng cấp bậc khác. Một số dojo không cho phép môn sinh tham gia kiểm tra để có được thứ hạng dan, trừ khi họ đủ 16 tuổi trở lên (O. Ratti, 1990 : 15)

4.5. MÀU ĐAI TRONG VÕ VOVINAM

Võ phục và màu đai trong võ Vovinam được quy định từ năm 1964 : võ phục màu xanh da trời và màu đai gồm các màu: xanh da trời, vàng, đỏ, trắng. Ý nghĩa màu đai của môn võ Vovinam:

- **Màu xanh** : tượng trưng cho hi vọng và biển cả, với ý nghĩa người võ sinh đang nuôi hi vọng tiến sâu vào võ thuật và sẽ tu dưỡng tinh thần võ đạo. Chuẩn Hoàng Đai - cấp đai dành cho độ tuổi thiếu niên. Theo đó các môn sinh dưới 12 tuổi do chưa đủ tuổi thi lên cấp Hoàng đai theo quy định hiện tại sẽ được phép thi lên cấp Chuẩn Hoàng đai. Ở cấp Chuẩn Hoàng đai võ sinh sẽ mang đai màu vàng có 2 sọc xanh dương đậm dọc theo sợi đai.
- **Màu vàng** : tượng trưng cho màu Vương đạo của Á đông, với ý nghĩa võ thuật và tinh thần võ đạo đã bắt đầu ngấm vào da thịt và tâm hồn của người môn sinh.
- **Màu đỏ** : tượng trưng màu máu, màu lửa sống hào hùng kiên quyết, với ý nghĩa võ thuật và tinh thần võ đạo đã ngấm vào máu huyết, đang lưu thông trong thân thể của môn sinh.
- **Màu trắng** : tượng trưng màu xương, với ý nghĩa võ thuật và tinh thần võ đạo đã ngấm sâu vào xương tủy, biến căn cốt con người biểu trưng cho tinh hoa môn phái (Ban Nghiên cứu Việt Võ Đạo, 1969: 23).

4.6. MÀU ĐAI CỦA MÔN VÕ CỔ TRUYỀN VIỆT NAM

- a. Quy cách đai : Đai bằng loại vải mềm có chiều dài 3m, bề rộng từ 6 đến 8 cm, có thêu chữ **VÕ THUẬT CỔ TRUYỀN VIỆT NAM**.
- b. Sự thay đổi màu đai của Võ cổ truyền Việt Nam :
 - Từ năm 1993, màu đai của Võ thuật cổ truyền Việt Nam được chia 5 màu theo đẳng cấp và xếp thứ tự từ thấp đến cao như sau : Đai đen, Đai xanh (lá cây), Đai vàng, Đai đỏ, Đai trắng với tiêu chí là dựa vào sự biến đổi của ngũ hành.
 - Từ năm 2008, qua sự góp ý của nhiều người hiểu biết về triết lý âm dương, ngũ hành của người Việt Nam, màu đai của Võ thuật cổ truyền Việt Nam lại đổi thành như sau : Đai đen (hành thủy), đai xanh lá cây (hành mộc), đai đỏ (hành hỏa), đai vàng (hành thổ), đai trắng (hành kim).

Nội dung được giải thích như sau : Võ thuật cổ truyền của Việt Nam lấy nguyên lý Âm dương và Ngũ hành tương sinh, tương khắc để giải thích tác dụng tấn công, phòng thủ, phân đòn, biến thể của các chiêu thức quyền. Nói khác hơn, người ta lấy lý luận tương sinh để nói lên dịch sinh biến hóa nối nhau của các chiêu thức quyền, lấy tương khắc nói lên chiêu thức quyền chế ước lẫn nhau. Lí do chuyển đổi màu đai đó là các bộ môn võ học Phương Đông đều dựa trên nền tảng của nguyên lý triết học: Âm Dương - Ngũ Hành. Học thuyết này có ảnh hưởng lớn đến nhiều phương diện văn hóa truyền thống Phương Đông, trong đó Võ thuật cổ truyền Việt Nam cũng không ngoại trừ.

Theo thuyết duy vật cổ đại, tất cả mọi vật chất cụ thể được tạo nên trong thế giới này đều do năm yếu tố ban đầu là nước, lửa, đất, cây cỏ và kim loại, tức năm hành: thủy, mộc, hỏa, thổ, kim. Ngũ hành tương sinh: thuộc lẽ thiên nhiên: Nhờ nước cây xanh mọc lớn lên (Thủy sinh mộc), Cây cỏ làm mềm nhen lửa đỏ (Mộc sinh hỏa), Tro tàn tích lại đất vàng thêm (Hỏa sinh thổ), Lòng đất tạo nên kim loại trắng (Thổ sinh kim), Kim vào lò lại chảy nước đen (Kim sinh thủy).

Tóm lại, theo thuyết duy vật cổ đại, mọi vật chất cụ thể được tạo nên trong thế giới này đều do năm yếu tố ban đầu là : nước, cây cỏ, lửa, đất và kim loại. Đó là lí do các vị tiền bối võ sư đã dùng quy luật ngũ hành tương sinh để áp dụng cho hệ thống cấp bậc màu đai môn võ dân tộc. Cũng là cách để thể hiện sự phát triển qua sự tôi luyện của một người luyện võ.

- Màu đen (hành Thủy): thể hiện sự khởi đầu, người học võ chưa biết gì về võ thuật.
- Màu xanh (hành Mộc): thể hiện sự sống, thoát khỏi sự u mê tăm tối mở đầu, chặng đường mới trên con đường võ học.

- Màu đỏ (hành Hỏa): tượng trưng sự mạnh mẽ, như người võ sinh trưởng thành, thoát ra khỏi sự yếu đuối.
- Màu vàng (hành Thổ) : dùng riêng cho đẳng cấp huấn luyện viên. Thể hiện sự trường tồn vững chắc. Bắt đầu một chặn đường xây dựng, vun đắp cho những thế hệ đi sau. (Theo thuyết ngũ hành: Thổ là đất trồng trọt, gầy giống được).
- Màu trắng (hành Kim) : dùng cho đẳng cấp võ sư (Hồ Tường, Hồ Sơn Diệp, 2011: 56).
- Tuy nhiên, ngày 09 tháng 09 năm 2016, Liên Đoàn Võ Thuật Cổ Truyền Việt Nam đã tăng từ 18 cấp lên 22 cấp, với 6 màu đai, cho phù hợp với thông lệ quốc tế, như sau:
 - + Đai trắng
 - + Đai nâu
 - + Đai xanh dương đậm
 - + Đai xanh lá cây
 - + Đai đỏ
 - + Đai tím.

Trong đó, đai trắng, đai nâu và đai xanh dương đậm (mỗi màu đai có 4 cấp) đều là học viên còn huấn luyện viên được gọi là trợ giáo 1, 2, 3 đẳng, mang đai màu xanh lục 1, 2, 3 vạch đỏ. Trợ giáo cao cấp, 4 đẳng, mang đai màu xanh lục 4 vạch đỏ. Chuẩn võ sư, 5 đẳng, mang đai màu đỏ 1 vạch màu vàng. Võ sư, 6 đẳng, mang đai màu đỏ 2 vạch vàng; Võ sư cao cấp, 7 đẳng, mang đai màu đỏ 3 vạch màu vàng. Võ sư Quốc tế, 8 đẳng, mang đai màu đỏ 4 vạch vàng. Chuẩn Đại Võ sư Quốc tế, 9 đẳng, mang đai màu tím. Đại Võ sư Quốc tế, 10 đẳng, mang đai màu tím có hoa mai vàng.

Hai danh hiệu cao cấp được giải thích như sau:

- Võ sư : là một người thầy võ có đầy đủ kiến thức, đạo đức và bản lĩnh truyền lại cho thế hệ đi sau về võ thuật , võ đạo.....
- Đại võ sư : là danh hiệu cao quý để tôn vinh những bậc thầy của các bậc thầy. Là một người thầy đã ươm mầm cho làng võ những thế hệ tài năng lần đạo đức, góp phần làm rạng danh môn phái, cho đất nước.

4.7. MÀU ĐAI CỦA MÔN VÕ BÌNH ĐỊNH – SA LONG CƯƠNG

- a. Quy cách đai : Sợi đai của người môn sinh võ cổ truyền Bình Định Sa Long Cương là một vuông vải đen dài và rộng bản 240cm x 40cm. Sợi dây đai mềm, bản rộng xếp đôi lại, buộc ngang thắt lưng, nơi dưới rốn, vừa là dây đai thật sự dễ dàng hóa việc vận-dụng nội công, vừa là để biểu - trưng đẳng cấp của người luyện võ. Dây đai này được phù trợ đắc lực bởi dây đai thứ nhì thắt bên trong, gọi là "dây đai nội lực".
- b. Màu đai : Màu sắc trên sợi đai thay đổi theo từng bước học tập tiến bộ của người môn sinh là Đen, Xanh, Đỏ và Vàng với ý nghĩa : Màu Đen tượng trưng sự mù mịt ngu dốt, làm nền cho sợi đai. Màu Xanh tượng trưng hy vọng, sự sinh sôi nảy nở và phát triển đầy nhựa sống của vạn vật. Màu Đỏ tượng trưng cho sự hùng mạnh, vững vàng đầy bản lĩnh. Màu Vàng tượng trưng cho sự thành tựu cao quý về tinh thần của con người.

Các màu sắc được sắp xếp tế nhị theo nguyên lý tương sinh trong thuyết Ngũ Hành: Thủy sinh Mộc, Mộc sinh Hỏa, Hỏa sinh Thổ, Thổ sinh Kim. Thủy tượng trưng màu đen, Mộc màu xanh, Hỏa màu đỏ, Thổ màu vàng, Kim màu trắng. Môn sinh bước đầu học võ sẽ được người Thầy đích thân cột đai trong một buổi lễ đơn giản nhưng nghiêm túc với ý nghĩa của sự công nhận một hạt nhân tích cực trong kế thừa truyền thống của dân tộc. Nền đen của sợi đai nhắc nhở người môn sinh luôn khiêm tốn trong học tập và thực hành. Biền học bao la khôn cùng, cái biết của con người mãi mãi còn giới hạn. Kiêu căng, ngạo mạn là tính thường tình khiến con người dễ tự mãn với những điều mình đạt được. Tránh được điều đó, con người mới vươn lên khôn cùng của sự học – cái cao quý của sự hiểu biết. Hai viền vải đỏ bên hông chạy dài theo chiều dài của quần trắng tượng trưng cho dòng máu anh hùng bất khuất của dân tộc cuộn chảy trong những con người đất Việt, nhắc nhở người môn sinh kiên trì trong học tập.

Màu đai từ thấp lên cao trong môn võ Bình Định – Sa Long Cương như sau :

- Lục đai cấp 1, cấp 2 : Tượng trưng bằng một tấm vải Xanh & màu Da trời, khổ 40cm x 7cm thêm vào ở hai đầu sợi dây đai và một vạch Xanh (40cm x 2cm) cho cấp 1 và tương tự thêm một vạch nữa cho cấp 2.
- Hồng đai, cấp 1, cấp 2 : Khi môn sinh đã đạt được một trình độ khá vững vàng, màu Xanh được thay thế bằng màu đỏ.
- Hoàng đai : được công nhận là bước thành tựu sơ khởi cho việc học tập đi vào chiều sâu và chiều rộng của tinh hoa truyền thống dân tộc. Mảnh vải màu Vàng (40cmx2cm) thêm vào trên 2 vạch đỏ của Hồng đai cấp 2 và những tua màu Vàng ở 2 đầu sợi đai (Huấn luyện viên chính thức của Võ phái).

Nút thắt của sợi đai nơi bụng và viền đỏ, vàng ở ống quần khác nhau theo từng cấp, đẳng:

- Lúc đầu vào học các môn sinh được hướng dẫn thắt nút sợi đai một bên người, nam bên trái nữ bên phải với ý nghĩa khiêm tốn cần cố của một người võ sinh đang tìm học di sản truyền thống của tiền nhân.
- Với những thành tựu vững vàng trên các chặng đường học tập gian khổ, người môn sinh võ cổ truyền ở cấp Hoàng đai Tứ đẳng được công nhận là Võ Sư, trở thành trụ cột góp phần tích cực xây dựng và phát triển kế thừa xứng đáng truyền thống cao quý của cha ông. Nút thắt sợi đai được đặt đường hoàng ở giữa bụng.
- Ở cấp Hoàng đai nhất đẳng (Huấn luyện viên) võ phục của môn sinh thêm viền đỏ quanh ống phía dưới, tượng trưng bước thành tựu ban đầu đã được kết tựu vững vàng.
- Đối với người kế thừa chính thống, viền đỏ quanh ống được thay bằng màu vàng cao quý và trân trọng (Từ Thiện, Hồ Tường, 1989: 46).

5. KẾT LUẬN

Từ lâu, sợi dây đai đã trở thành biểu tượng của trình độ luyện tập võ thuật cao thấp trong một môn võ. Quy cách sợi dây đai, cách thắt dây đai và màu sắc sợi dây đai theo thứ tự từ thấp lên cao đều có những sự khác nhau tùy theo từng môn phái. Tuy nhiên, võ thuật không chỉ tập luyện mà còn có các hoạt động đặc trưng như biểu diễn, thi đấu đối kháng... Đặc biệt cần nghiên cứu thêm về màu sắc giữa võ phục và màu đai sao cho người đạt đẳng cấp cao nhất có màu đai nổi bật trên nền màu sắc của bộ võ phục để đề cao sự khổ luyện của người tập võ, chẳng hạn như các môn võ của Nhật Bản và Hàn Quốc, võ phục trắng, màu đai đen nổi bật nhất trên bộ võ phục. Từ đó nên chăng hãy suy nghĩ lại về màu đai của Võ cổ truyền Việt Nam : võ phục màu đai nhưng bậc đai cao nhất là màu tím sẽ trở nên nhạt nhòa bên võ phục toàn màu đen! Ngoài ra, cần suy nghĩ chín chắn hơn về quy cách sợi dây đai, quy định cách thắt dây đai cũng như về màu sắc sợi dây đai cho có ý nghĩa thuyết phục mọi người, đồng thời tạo dấu ấn trong tâm khảm mọi người về lịch sử hình thành và phát triển môn võ đầy tính chất hào hùng, thấm đẫm mồ hôi, máu và nước mắt của các bậc tiền nhân đã dày công sáng tạo và sử dụng xuyên suốt lịch sử để tích cực góp phần dựng nước, giữ nước và mở mang đất nước.

TÀI LIỆU THAM KHẢO CHÍNH

1. Ban nghiên cứu Việt võ đạo **Việt Võ Đạo nhập môn**. Sài Gòn. 1969
2. Phan Kế Bính **Việt Nam phong tục**. Nhà sách Khai Trí xuất bản. Sài Gòn. 1973
3. Christoph Delp, Kickboxing **The Complete Guide to Conditioning, Technique, and Competition** Nxb Broché. Paris. 2006
4. Trần Quang Đức **Ngàn năm áo mũ**, Nxb Thế Giới. Hà Nội, 2013
5. Lạc Hà, Phan Chấn Thanh **Kỹ thuật Thái cực đạo**. NS Võ Thuật xb, Sài Gòn, 1970
6. Nguyễn Lâm, Phương Tấn **Wushu – võ thuật Trung Hoa cổ điển và hiện đại**. Nxb TĐTT, Hà Nội, 1996
7. Lê Nguyên Long, Bùi Trường Giang, Huấn luyện Boxing, Nxb TĐTT. Hà Nội. 1990
8. O. Ratti **Tự luyện Aikido**. Nxb Tp.HCM. 1990.
9. Panya Kraithat, Muay Thai **The Most Distinguished Art of Fighting** Nxb Broché. Paris. 2006
10. Trường Sơn, Châu Ngọc Kỳ, Vương Ngọc Long, Lý Sĩ Anh, **Tán Thủ - kỹ thuật cơ bản và nâng cao**. Nxb Mũi Cà Mau. Cà Mau. 2000
11. Phan Chấn Thanh, Hạ Quốc Huy **Kỹ thuật Karate** Nguyệt san Võ thuật xuất bản. Sài Gòn. 1970
12. Từ Thiện, Hồ Tường **Võ thuật phái Tân Khánh** Nxb Sông Bé. 1989
13. Đoàn Thị Tinh **Trang phục Việt Nam** Nhà xuất bản Mỹ thuật. Hà Nội. 2015
14. Hồ Tường, Hồ Sơn Diệp **Võ thuật Tân Khánh Bà Trà – Bình Dương** Nxb Lao động. Hà nội. 2011
15. Lê Thanh Vĩnh **Judo căn bản**. Nxb Đồng Tháp. Cao Lãnh. 1990
16. Nguyễn Anh Vũ. **Thái cực quyền toàn tập**. Nxb Đồng Nai. Biên Hòa. 1990

HÌNH ẢNH MINH HỌA

Aikido 4 đai đen

Aikido 1 đai trắng

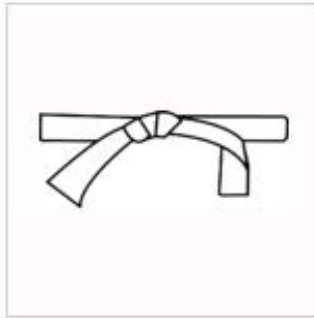
Aikido 2 đai xanh

Aikido 4a đai đen

Aikido 3 đai nâu

Đai trắng

Đai vàng

Đai da cam

Đai xanh dương

Đai xanh lá

Đai nâu

Đai đen

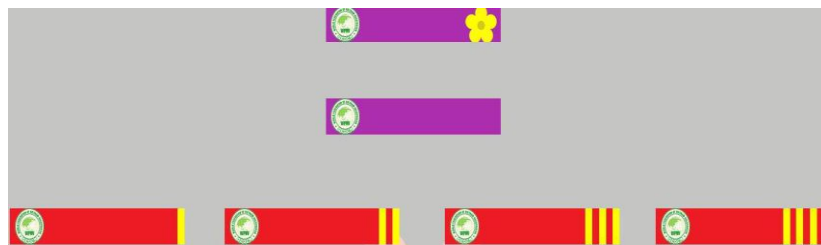

Màu của đai Karate từ thấp lên cao

Màu đai	Đẳng cấp	Bài quyền chính	Thời gian đã tập luyện (kể từ lúc nhập môn)	Danh xưng
	8 geup	Taeguk Il Jang (태극 일장)	bắt đầu	Võ sinh
	7 geup	Taeguk Ee Jang (태극 이장)	3 tháng	Võ sinh
	6 geup	Taeguk Sam Jang (태극 삼장)	6 tháng	Võ sinh
	5 geup	Taeguk Sa-Jang (태극 사장)	9 tháng	Võ sinh
	4 geup	Taeguk Oh-Jang (태극 오장)	12 tháng	Võ sinh
	3 geup	Taeguk Yuk-Jang (태극 육장)	1 năm 3 tháng	Võ sinh
	2 geup	Taeguk Chil-Jang (태극 칠장)	1 năm 6 tháng	Võ sinh
	1 geup	Taeguk Pal-Jang (태극 팔장)	1 năm 9 tháng	Võ sinh
	1 dan/poom	Koryo Poomsae (고려 품새)	2 năm 3 tháng hoặc 2 năm 6 tháng (tùy đợt thi)	Võ sinh huyện đai
	2 dan/poom	Keumgang Poomsae (금강 품새)	3 năm 6 tháng (ít nhất 1 năm ở Nhất Đẳng)	Trợ lý Huấn luyện viên
	3 dan/poom	Taeback Poomsae (태백 품새)	5 năm 6 tháng (ít nhất 2 năm ở Nhi Đẳng)	Trợ lý Huấn luyện viên
	4 dan/poom	Pyongwon Poomsae (평원 품새)	8 năm hoặc 9 năm (ít nhất 3 năm ở Tam Đẳng)	Huấn luyện viên
	5 dan			Huấn luyện viên
	6 dan			Võ sư
	7 dan			Võ sư
	8 dan			Võ sư
	9 dan			Võ sư cừu đẳng

Màu đai bậc 1 của võ cổ truyền Việt Nam

Màu đai của võ cổ truyền dành cho võ sư bậc 5

Đai đen của võ sư trên nền võ phục màu trắng môn Teakwondo

Đai trắng của võ sư trên nền võ phục màu đen (màu đai cũ)

Đai xanh trên nền võ phục cổ truyền màu đen

Đai màu xanh trên nền võ phục cổ truyền màu đen

Võ phục màu trắng của võ cổ truyền môn phái Sa Long Cương